

ХРОНІКА

5–8 жовтня 2009 року в Ялті проходив I Міжнародний кримський лінгвістичний конгрес «Мова та світ», організований Кримським республіканським інститутом післядипломної педагогічної освіти, Відділенням історико-філологічних наук РАН і Асоціацією педагогів Криму. Конгрес є наступником Міжнародної лінгвістичної конференції «Мова та світ». У 2008 році відбулася п'ятнадцята конференція. Останніми роками позначилася стійка тенденція до збільшення кількості учасників конференції (у 2008 р. було подано понад 350 заявок, приїхало понад 200 осіб). При цьому змінився не лише кількісний склад учасників, значно розширився і спектр проблем, які обговорювалися на засіданнях: якщо раніше основним напрямом роботи конференції був переважно функціональний опис мови та її одиниць, то тепер у доповідях учасників розглядаються питання взаємодії мови та світу в усьому різноманітті їх форм. У зв'язку з цим організатори конференції «Мова та світ» дійшли висновку, що з'явилася об'єктивна необхідність змінити формат наукового заходу.

У роботі конгресу взяли участь лінгвісти з України, Росії, Білорусі, Грузії, Латвії, Польщі. На засіданнях було заслухано та обговорено близько 200 доповідей з таких основних напрямів: 1) методологічні та гносеологічні проблеми сучасної лінгвістики; 2) функціональне та когнітивне дослідження мовної семантики та граматики; 3) текст і дискурс як об'єкти гуманітарних досліджень; 4) взаємодія мов у сучасному світі; 5) методичні аспекти викладання лінгвістичних дисциплін.

На пленарному засіданні виступили О. М. Рудяков, В. О. Виноградов, В. В. Жайворонок, А. К. Мойсієнко, М. М. Полужин, В. Ю. Михальченко, О. В. Лещак, Т. П. Соколова, С. А. Жаботинська, О. Г. Ровнова, Ю. В. Дорофєєв.

Голова оргкомітету О. М. Рудяков (Сімферополь) у доповіді «Георусистика та національні варіанти російської мови» обґрунтував необхідність нового бачення об'єкта сучасної русистики. На думку автора, об'єктом русистики ХХІ ст. — георусистики повинен стати глобальний російськомовний простір, сформований великою кількістю національних варіантів російської мови. Гео-

русистика повинна стати складовою частиною геолінгвістики.

Доповідь В. О. Виноградова (Москва) «Лінгвістичні вимірювання культури» присвячена виявленню особливостей вивчення мови в лінгвокультурологічному аспекті. Було підкреслено необхідність чіткого відмежування терміна «концепт» від усіх суміжних понять і неприпустимість зплутування цього феномена з іншими, зовні подібними йому.

В. В. Жайворонок (Київ) виступив із доповіддю «Мова та етносвіт», де розглянув проблеми опису картини світу крізь призму національного сприйняття об'єктивної дійсності. Автор виявив ряд кореляцій між мовою та національною культурою, довівши їх значущість яскравими прикладами.

У своїй доповіді «Мова як світ світів» А. К. Мойсієнко (Київ) представив сучасне розуміння проблеми відповідності об'єктивного світу та його віддзеркалення в мові. Окремо був виділений світ текстів, що виступають як способи презентації світобачення суб'єктів мовлення.

М. М. Полужин і Н. Ф. Венжинович (Ужгород) у доповіді «Наївна і фразеологічна картина світу» зіставили фразеологічну підсистему мови з уявленнями, що характерні для побутового сприйняття навколишнього світу. З цієї позиції фразеологічна картина світу є системою знаків, що відображає результати когнітивно-оцінної діяльності людини.

Доповідь В. Ю. Михальченко (Москва) «Проблема адекватності мовної політики та мовної ситуації в багатонаціональних країнах» присвячена актуальній проблемі сучасної соціолінгвістики: виробленню принципів мовної політики. Автор проаналізувала досвід різних країн і виявила найперспективніші напрями у вирішенні мовних питань.

У доповіді О. В. Лещака (Кельце, Польща) «Лінгвістика в полоні метафізичної міфології: ще раз про онтологічну сутність об'єкта мовознавства» детально розглядалися методологічні проблеми сучасної лінгвістики. Особлива увага приділялася розумінню свого об'єкта дослідження сучасними мовознавцями.

Т. П. Соколова (Севастополь) виступила з доповіддю «Проблеми штучної номінації (на матеріалі урбанонімів Москви)», в якій висвітлила історію перейменування вулиць і

районів Москви, яскраво продемонструвала екстралінгвістичну зумовленість зазначених процесів.

Проблемам, пов'язаним із розвитком когнітивної лінгвістики в Україні, присвячено доповідь С. А. Жабогінської (Черкаси) «Концепт / домен: матрична і мережна моделі». Автор спробувала поєднати досягнення зарубіжних лінгвістів із дослідницьким контекстом української лінгвістичної науки.

Великий інтерес викликав дослідницький матеріал «Комунікативні стратегії в мові старовірів Південної Америки», представлений О. В. Ровненою (Москва). Ця тема органічно пов'язала майже всі проблеми, що звучали в інших доповідях: співвідношення мови і культури, розвиток варіантних форм російської мови, виникнення своєрідних мовних ситуацій.

Ю. В. Дорофеев (Сімферополь) у доповіді «Варіативність мови як умова її розвитку» продовжив обговорення проблеми, що була розпочата виступом О. М. Рудякова, і, спираючись на досвід інших дослідників, продемонстрував необхідність уважного ставлення до всіх, навіть наймаргінальніших, проявів мови.

На конференції працювали п'ять секцій, деякі з них було поділено на підсекції у зв'язку з великою кількістю учасників.

У першій секції «Методологічні та гносеологічні проблеми сучасної лінгвістики» обговорювався надзвичайно широкий спектр питань. Знаковий характер мови був темою доповідей Л. Г. Зубкової, Н. Г. Зубкової (Москва) «Реальність принципу знака як відзеркалення реальної цілісності мовної системи» та О. П. Просяник (Харків) «Розуміння Ф. де Соссюром терміна *langue* (на матеріалах чернетки книги “Про подвійну сутність мовної діяльності”)». Проблеми, пов'язані з функціонуванням мови, були центральними в доповідях В. П. Сидельникова і І. Ю. Сидельникової (Донецьк) «Мова в людині», В. В. Бобильченко (Ростов-на-Дону) «Зміни в галузі відповіді на питання при його реалізації в мовленнєвому акті фатичного метакомунікатива», М. Г. Маркіної (Сімферополь) «Підсистема регулятивних мовних засобів кризь призму тривірневої моделі мови: до питання про “текстовий інваріант” та його реалізації (інтерлінгвістичний аспект)», Є. В. Фесенко (Мелітополь) «Концепт у теоретичних дослідженнях», Н. Г. Склярвої (Ростов-на-Дону) «Взаємодія альтернативності з іншими поняттєвими категоріями та її реалізація в мові».

Проблеми, пов'язані з розвитком апарату лінгвістики розглядали: С. В. Гриньов-Гриневич, Т. Г. Скоп'юк (Білосток, Польща) «Про лінгвістичні методи вивчення

пізнання», Н. О. Бойко (Київ) «Мотиваційна структура слов'янських дегідронімічних ойконімів», А. В. Ніколаєва (Донецьк) «Гносеологічний аспект категорії компаративності».

Робота другої секції «Функціональне та когнітивне дослідження мовної семантики і граматики» була надзвичайно насиченою завдяки великій кількості учасників. Особливості функціонування лексико-семантичних одиниць були об'єктом аналізу в доповідях Л. І. Белехової (Херсон) «Типологія словесних поетичних образів в американській поезії: лінгвокогнітивний аспект», А. В. Белової (Москва) «Про характер комунікативного перенесення в поетичному синтаксисі М. Гумільова», А. М. Варинської, О. Д. Тарасенко (Одеса) «Вербальна репрезентація опозицій у п'єсі Володимира Винниченка “Чорна пантера і білий ведмідь”», В. М. Ліпич (Бердянськ) «Засоби лексичної експресії в романі В. Підмогильного “Місто”», Ю. О. Маркітантова (Кам'янець-Подільський) «Фразеологічний нагук у поетичних текстах (на матеріалі східнослов'янської поезії)», О. Г. Скідан (Севастополь) «Тронія як домінуючий засіб створення персонажного образу творчої особистості в художніх текстах У. С. Моєма», С. О. Зенцової (Слов'янськ) «Кольористичні епітеги в художній мові Наталени Королевої», О. О. Кобякова (Суми) «Мовчання як поетична подія», А. В. Лупол (Одеса) «Онїмі античного кола в поезіях Василя Стуса».

Принципи класифікації лексичних одиниць і подання їх у словниках розглядалися в доповідях Ю. В. Стратулат (Одеса) «Особливості класифікації фразеологічних одиниць з компонентом стану людини», Т. П. Белоусової (П'ятигорськ) «Лексична деривація фразем з компонентом-соматизмом у сучасній російській мові», О. І. Главацької (Кам'янець-Подільський) «Похідна лексика зі значенням “особа жіночої статі” в сучасній російській мові», С. С. Терещенко (Дніпропетровськ) «Семантична структура слів широкої семантики», Л. П. Попової (Бердянськ) «Семантична параметризація та семантичний параметр як категорії лексикографії», Л. А. Єпіфанцевої (Мелітополь) «Структура фразеологічних одиниць біблійного походження в сучасній німецькій мові», Р. В. Забашти (Сімферополь) «Функціональна ідеографія як спосіб опису лексики (на матеріалі номінативних одиниць зі значенням “особа” в сучасній російській мові)».

Лексико-семантичні особливості комунікації в цілому були представлені в доповідях Н. В. Васильєвої (Москва) «Ономастичний складник фатичної комунікації», М. І. Крулькевича й І. О. Курдюмової (Донецьк) «До проблеми репрезентації

«м'яких знань» у науковій комунікації», І. В. Діманте (Рига) «Красиве і потворне поряд...», Т. І. Плужникової (Київ) «Варіативність денотативних детермінантів у дієслівному синонімічному гнізді з домінують *їсти* (синхронно-діахронічний аспект)», Д. В. Василенка (Горлівка) «Алюзія у сфері англомовної військової субстандартної лексики», О. М. Медведь (Суми) «Еволюційний вектор функціонування квантитативних одиниць», І. В. Середюк (Київ) «Семантична динаміка філософського терміна в сучасному британсько-му інтелектуальному романі».

Доповіді М. Й. Конюшкевич (Грозно) «Концептуалізація синього в білоруській колірній картині світу», А. І. Анісімової, О. П. Ришкової «Вербальна репрезентація концепту “тероризм” у сучасній англомовній лексикографії», С. О. Богданової (Дніпропетровськ) «Концепти часу доби у творчості О. Блока», А. В. Головні (Київ) «Концептуалізація культурних цінностей як лінгвістична проблема», О. О. Проценко (Херсон) «Кореляція понять “імпліцитність”, “значення”, “зміст” і “смісл” (на матеріалі поетичного тексту Р. Фроста “After apple picking”», Д. В. Щокіної (Київ) «Символ дзеркала як втілення архетипних і міфологічних уявлень про дзеркальне відображення» були присвячені дослідженням різного роду концептів та їх реалізації в мові.

Питання, пов'язані з виникненням і функціонуванням лексичних одиниць у мові, обговорювалися в доповідях С. О. Швачко (Суми) «Сага про числа та їх екстеріоризації», О. В. Арделян (Кіровоград) «Відображення англомовної картини світу в антропомічних фразеологізмах», А. В. Кікало та С. А. Парамонової (Ужгород) «Інтерпретація фразеологізмів з числівниками у французькій та італійській мовах (у порівнянні з українською)», Т. О. Биценко (Київ) «Про когнітивну основу реалізації експресивів неприємного здивування».

Особливості репрезентації мовної картини світу в мовній діяльності людини та окремих текстах розглядалися в доповідях К. А. Іванової (Львів) «Поняття толерантності та її соціальне значення у слов'ян: лінгвокультурний аспект», О. Г. Белоусової (Кам'янець-Подільський) «Досвід моделювання авторської художньої картини світу (на матеріалі творів Т. Прагетта)», І. В. Бровченко (Черкаси) «Структурна концептуальна метафора в кліше англомовного наукового тексту», І. Ю. Шкицької (Тернопіль) «Жанрові особливості компліментарних висловлювань у маніпулятивній стратегії позитива», М. Л. Бакалінського (Запоріжжя) «Вербалізація в соціальному діалекті італо-американської мафії дихотомії “свій — чужий” на

інтракримінальному рівні: погляд соціолінгвіста та соціально-символічного антрополога», Н. В. Труфанова (Кіровоград) «Ергоніми в текстах літератури постмодернізму: лінгвокультурний і лінгвопсихологічний аналіз (на прикладі творів В. О. Пелевіна)».

Проблеми сучасного словотворення висвітлювалися в доповідях М. Т. Попової (Бердянськ) «Деякі закономірності фонемної структури інтерфіксів», Г. Г. Єремкіної (Одеса) «Використання аббревіації при номінації лікарських засобів», Н. А. Середи (Київ) «Словотвірні варіанти похідних іменників зі значенням якості в сучасній німецькій мові», О. К. Степаненко (Дніпропетровськ) «Парадигматична структура словотвірного гнізда з соматизмом *oko* в українській мові», А. Б. Крилової (Вологда) «Проблеми ототожнення кореневих морфем у структурі діалектних збірних іменників».

Доповіді С. М. Колесникової «Категорія градуальності та її функціонально-семантичне поле», І. А. Букринської, О. Є. Кармакової «Південно-східні російські говірки: морфологічні та лексичні особливості», Є. І. Кириленко (Москва) «Фазові дієслова та проблема виду», Л. Ф. Ларькової (Київ) «Когнітивно-семантичні особливості іменників сучасної німецької мови», О. І. Попової (Бердянськ) «Дієслова на позначення емоційної діяльності людини у творах Олесея Гончара», А. Д. Каксіна і М. Д. Чертикової (Ханти-Мансійськ) «Когнітивна основа семантичної класифікації дієслів сприйняття в різноструктурних мовах», В. О. Лаврентьева (Рязань) «Дієслова, що знаходяться в зоні перехідності на осі “особовість — безособовість”», О. А. Карасенко (Донецьк) «Особливості сполучуваності похідних іменників із суфіксом *-er* у середньовісній німецькій епічній пам'ятках», О. І. Мізіної (Харків) «Синонімія прикметникових двоосновних словотвірних груп на *-III-ий/-ов-ий, -III-ий/-ан-ий, -III-ий/-ач-ий, -III-ий/-ськ-ий, -III-ий/-ечн-ий, -III-ий/-ин-ий*», О. А. Шуменко (Суми) «Структура та семантика денумеральних дериватів», Г. В. Швидкої (Слов'янськ) «Функціонування інфінітива у дієслівній сфері як виразника значень наказового способу» були присвячені обговоренню актуальних питань морфології, пов'язаних з переосмисленням деяких граматичних категорій у функціональному аспекті.

Різні погляди на описування синтаксичних явищ на сучасному етапі були представлені в доповідях Л. А. Долгополова «Грамматикалізація конструкції «*Sein + zu + Infinitiv*» і «*Haben + zu + Infinitiv*» у німецькій мові», О. Б. Басової (Київ) «Засоби вираження категорії спонукальності (на матеріалі “Пісні про нібелунгів”», І. Ю. Носенко (Полтава) «Відносні прикметники як головні

компоненти в структурі ад'єктивно-адвербіальних конструкцій», О. О. Полозової (Харків) «Структурно-семантичні ознаки асиметрії складного речення».

Дослідження тексту та дискурсу було предметом обговорення в третій секції. Особливостям організації текстів різних жанрів присвячені доповіді С. І. Потапенко (Ніжин) «Загадковий Обама: когнітивно-риторичний аналіз виступів американського президента», Г. В. Буняк «Фрактальне моделювання текстів-анотацій англійських наукових публікацій (на матеріалі веб-сторінок лінгвістичних видань)», О. В. Сахарової (Київ) «Ретроспекція у мовленнєвих жанрах особистісно-орієнтованого дискурсу», О. С. Нікітіної (Москва) «Класифікація діалогів PER SE», А. О. Ворначова (Київ) «Роль темпу в озвучених текстах реклами автомобілів (на матеріалі англійської мови)», С. С. Польської (Москва) «Про деякі проблеми перекладу одиниць спеціальної лексики з англійської мови російською (на матеріалі економічної лексики англійської мови)», Г. М. Пасько (Горлівка) «Комунікативні вияви англійської загадки як мовленнєвого жанру», М. О. Рибалко (Київ) «Прагматика вербальних і невербальних комунікативних засобів у ситуаціях, ініційованих обманником».

Проблеми сучасної поезії розглядалися в доповідях С. Б. Волкової «У пошуках героя: роман Артура К. Дойла “Білий загін” і його час», В. Є. Приседської (Донецьк) «Мовленнєві стратегії і тактики автора в текстах англійських, німецьких, російських і українських суспільних покажчиків», Л. С. Козуб (Тернопіль) «Національно-культурні особливості англійських фразеологізмів», О. В. Гончаренко (Запоріжжя) «Метафора як засіб зображення повсякденності в романах Д. Коупленда “Покоління Х” та “Елеанор Рігбі”, Ю. Ю. Зеленської (Донецьк) «Типологія морфологічного повтору в мові творчій сучасної української поезії», Н. П. Нестеренко (Харків) «Алюзії та ремінісценції як чинники полісемантизації образів роману П. Загребельного “Тисячолітній Миколай”».

Аналіз та опис різних типів дискурсу були представлені в доповідях Л. В. Бордюк (Харків) «Комунікативні та лінгвопрагматичні параметри резюме як мовленнєвого жанру ділового дискурсу», Л. І. Ніконової, І. О. Кандріної (Саранськ) «Культура повсякденного побуту як текст та об'єкт гуманітарних досліджень: на прикладі традицій у мордві», І. О. Великої (Запоріжжя) «Особливості вербалізації гендерного чинника в німецькомовному рекламному дискурсі», Ю. В. Косенко (Суми) «Передзавершальні метакомунікативні висловлення-запрошення на фінальному етапі англійської ді-

логічної взаємодії», А. В. Владимирової, Т. Г. Скребцової (Санкт-Петербург) «Конфлікт комунікативних стратегій у дискурсі жіночих глясових журналів», Н. В. Павлик (Бердянськ) «Функціонування опису як одного з типів композиційно-мовленнєвих форм в українському епістолярному дискурсі», Л. В. Пономарьової (Маріуполь) «Синтаксична структура нормативно-правових актів як складової частини юридичного дискурсу», П. Б. Ткач «Функціонування преференційних висловлювань у навчальному дискурсі», Л. М. Завгородньої «Функціонування передвиборчих теледебатів у медіалітичному дискурсі», Д. Ю. Кузнецової (Київ) «Лінгвальний аспект позначення виразу обличчя в дискурсі», О. В. Проценко (Суми) «Експліцитне вираження емоційного змісту в парентальному дискурсі», О. В. Тищенко (Київ) «Поліфункціональна роль спортивного телерепортажу в мовленнєвій комунікації», І. В. Фат'янової (Горлівка) «До проблеми вивчення концепту “тероризм” у сучасному англійському політичному дискурсі», Л. М. Шевчук (Київ) «Актуалізація пресупозицій як умова успішної комунікації».

Виступи В. О. Андрущенко «Типологічні засоби реалізації категорійних форм лексико-рівневої когезії у внутрішніх художньотекстових структурах синхронного виміру (на матеріалі романів Д. Лондона “Маргін Іден” та В. Підмогильного “Місто”», О. І. Баранової та О. В. Сирової (Горлівка) «До питання про гіпертекстуальність вченого тексту», І. Б. Морозової і О. О. Степаненко (Дніпропетровськ) «Специфіка синтактики художнього діалогу в сучасному англійському детективі», Г. Я. Семен (Чернівці) «Використання фразеологічних одиниць у мові газети», О. С. Солодової (Севастополь) «Типи викладу в тексті казок Дж. К. Роулінг» присвячені структурним особливостям текстів.

Взаємодія мов у сучасному світі, утворення варіантних форм мов були предметом обговорення в четвертій секції. У доповідях Л. М. Пишної (Запоріжжя) «Контекстуальна залежність перекладу іншомовних слів», Л. М. Архипенко, І. І. Казимир (Харків) «Загальна характеристика складу новітніх англіцизмів в українській мові», І. Г. Морозової (Одеса) «Поширення англійських запозичень як наслідок активної взаємодії сучасних мов в умовах глобалізації», О. І. Павлової (Рівне) «Музична термінологія англійської, французької, російської та української мов у сфері фіксації», О. Р. Валігури (Київ) «Класифікація ознак опису результатів дослідження фонетичної інтерференції», Н. І. Головчак (Ужгород) «Взаємодія української та німецької антропонім-

них систем у Закарпатті», С. В. Євтушенко (Ростов-на-Дону) «Словотворче поле австралійських дієслів», П. В. Кузько (Запоріжжя) «Варіативність концептосфери «плодина»: синергетичний аспект (на матеріалі німецьких діалектів)» розглядалися процеси взаємодії мов у синхронному та діахронному аспектах.

Процеси розвитку варіантних форм російської та української мов обговорювалися в доповідях Т. В. Тукової (Донецьк) «Маргінальна галузь дослідження російсько-українських мовних контактів», С. Дель Гаудіо (Київ) «Нові тенденції в стандартній українській мові: лексична дивергенція з російської мови та конвергенція до західнослов'янських мов», І. В. Марко (Чернівці) «До історії офіційно-ділового стилю української мови на західноукраїнських землях кінця XIX — початку XX ст.», В. І. Мозгового (Донецьк) «Соціальна динаміка формування норм при функціонуванні міжмовних варіантів пропріальної лексики», Є. В. Гаврилова (Харків) «Конотативний аспект дослідження близькоспоріднених мов», Т. Є. Гуцуляк (Чернівці) «Особливості метафоричного розширення семантики іменників в українській і російській мовах», О. А. Богонік (Кіровоград) «Синонімія предикатив знання в українській, російській, англійській мовах».

П'ята секція об'єднала доповіді, пов'язані з методичними аспектами вивчення лінгвістичних дисциплін. Доповіді І. В. Воробйової (Москва) «Проблеми мінімізації нав-

чального матеріалу при навчанні наукової мови студентів технічних спеціальностей», Л. І. Головіної (Слець) «Підвищення культури мови студентів нефілологічних спеціальностей у роботі зі словниками російської мови» було присвячено проблемам викладання російської мови.

Загальнометодичні проблеми викладання мов розглядалися в доповідях А. А. Кайбіяйнен (Казань) «Формування мовних компетенцій засобами філологічних дисциплін як чинник становлення професійного іміджу фахівця», І. В. Кикилик (Хмельницький) «Шляхи покращення процесів пам'яті на заняттях з англійської мови», С. О. Пілішек (Хмельницький) «Проблема формування інтересу до професійної перекладацької діяльності у студентів-міжнародників», С. Г. Борзенко і Л. В. Бабаєвої (Ужгород) «Текст: лінгвістика і методика», О. О. Паточки (Ужгород) «Реалізація особистісно-діяльнісного підходу в навчанні іноземної мови в технічному ВНЗ».

Питання навчання іноземних студентів висвітлювалися в доповідях Н. Ф. Зайченко, О. Л. Паламарчук «Урахування особливостей рідної мови іноземних студентів при навчанні їх слов'янських мов» і Ж. А. Закупри (Київ) «Методичні аспекти комунікативної спрямованості при навчанні російської мови студентів-іноземців (на матеріалі оповідання А. П. Чехова "Хамелеон")».

О. РУДЯКОВ,
Ю. ДОРОФЄЄВ
(Сімферополь)

14 квітня на філологічному факультеті Львівського національного університету ім. Івана Франка відбулося чергове, уже сьоме засідання Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару (керівник семінару — професор кафедри загального мовознавства Г. Мацюк). На пленарному та двох секційних засіданнях виступали науковці з різних університетів та інституцій України, зокрема Києва, Черкаса, Сум, Одеси, Запоріжжя, Донецька, Горлівки, Тернополя, Кам'янця-Подільського, Чернівців, Мукачевого, Львова, гість семінару — професор-славист Фрайбурзького університету Юліане Бестерс-Дільгер (Німеччина).

На пленарному засіданні прозвучали доповіді, присвячені теоретичним та прикладним питанням соціолінгвістики, а також методичним проблемам. Проф. Г. Мацюк, розкриваючи тему «Соціолінгвістична теорія і виклики часу», окреслила сучасні тенденції розвитку науки в світі та Україні й показала потребу обґрунтування не тільки нових кате-

горій, а й формування метатеорії соціолінгвістики. Проф. Ю. Бестерс-Дільгер (Фрайбург) у доповіді «Українська мовна політика з 1991 по 2009 рр.: погляд ззовні» виокремила три періоди в розвитку мовної політики, пов'язані із різним усвідомленням ролі мови у формуванні української нації, показала тісну взаємодію категорій «мова», «нація», «мовна політика». У доповіді «Типи мовленнєвих відхилень як особливості ідіолекту українсько-російських білінгвів» В. М. Труб (Київ) розглянув впливи російської мови на українське мовлення, а також внутрішні процеси в ньому, не викликані взаємодією з іншими мовами. Виступ Н. Д. Баби́ч (Чернівці) розкривав причини, що призводять до вульгаризації індивідуального та корпоративного мовлення різних соціальних верст і вікових категорій людей і містив перелік конкретних важелів впливу на зниження темпів цього розвитку («Вульгаризація сучасного суспільного мовлення: причини, наслідки, «пер-

спективи»). Л. М. Марчук (Кам'янець-Подільський) систематизувала соціально зумовлені ознаки мовлення представників інтелігенції міста крізь призму «нормативне — ненормативне» («Мовний портрет інтелігента-мешканця Кам'янця-Подільського»). Л. О. Ткач (Чернівці) обґрунтувала соціолінгвістичний опис як необхідний елемент теоретичного інструментарію історії української літературної мови («Соціолект української шляхетсько-козацької верстви в історії української літературної мови»). Н. В. Гуйванюк (Чернівці) пояснила соціально зумовлені примітки В. Сімовича щодо варіантних форм та граматичної кодифікації мовних явищ в цілому («Соціолінгвістичні коментарі у граматичних працях Василя Сімовича»). А. Ю. Пономаренко (Київ) у доповіді «Перспективи анкетування в on line режимі (на прикладі українознавчих соціолінгвістичних моніторинґів)» пояснила переваги та труднощі застосування on line анкетування з метою отримання релевантної інформації соціолінгвістичного дослідження.

Питання зв'язку соціолінгвістики з іншими науками, формування категорійного апарату цієї науки висвітлили доповіді, що прозвучали на першій секції. Так, взаємодії соціолінгвістики та географії присвячено виступ Р. М. Лозинського «Мовні проблеми України в контексті суспільної географії», реалізацію питань сучасного мовного будівництва в повстанській народно-епічній традиції показав Є. А. Луньо. Питання ставлення до рідної та нерідної мов на матеріалі праць античних мовознавців розглянула Л. Ю. Сваричевська, а вплив суспільно-політичних чинників на формування граматичних приписів 20–30-х років — І. М. Марупкевич (Київ). У доповіді «Європейський контекст правописної норми» О. В. Гузар (Тернопіль) визначила передумови правописних реформ у німецькій, чеській, іспанській, англійській та російській мовах упродовж XX–XXI ст. Соціолінгвістичні аспекти у змісті категорії «мовна особистість» розкрила В. А. Ригованова (Горлівка). Феномен соціального стереотипу крізь призму еволюції поглядів та встановлення диференційних ознак пояснила І. О. Кудрейко (Донецьк). Специфіку гендерної стереотипізації метафорично втілених ознак жінки описала Т. М. Сукаленко (Київ). Соціолінгвістичні та лексикологічні аспекти німецьких запозичень в угорських говірках Закарпатської області розглянуто в доповіді І. Ю. Туріс (Мукачеве). Ознаки мовлення окремої соціогрупи «сироти» розкрила Н. С. Карпенко (Київ). А. О. Велика (Одеса) описала асиметричну українсько-російську двомовність з елементами диглосії на матеріалі мовлення курсантів Одеського державного університету внутрішніх справ та працівників міліції Одеської області.

Соціальним аспектам тексту та комунікації присвячувалися доповіді на другій секції. Так, сферу Сакрум і формування ціннісних орієнтирів суспільства розглянула Л. В. Гонтарук. І. І. Брага (Суми) розкрила специфіку представлення суржику в наївній картині світу в порівнянні з науковою картиною світу («Стереотипний образ суржику»). Два вектори мовленнєвого режиму в дискурсі тоталітарного режиму проаналізувала С. В. Мартінек. Маніпулятивні стратегії й тактики в міжпоколінній комунікації розкрила О. Г. Руда (Київ). С. Н. Бук описала польськокомовну компетентцію І. Франка, яка сформувалася під впливом мовної ситуації в Галичині в кінці XIX — початку XX ст. М. Зелінська вивчала мовну свідомість осіб польського походження, що навчаються в суботньо-недільних школах Львівщини. І. І. Николів проаналізувала ознаки тематичної групи «людина» в лексичній підсистемі хорватського молодіжного сленгу. О. Палінська розкрила стереотипізацію поняття «львівське мовлення» і його лінгвістичне наповнення («Класичний львівський регіолект і його сучасні інтерпретації»). І. Б. Черкез (Чернівці) показала, що епістолярій кінця XIX — початку XX ст. є джерелом дослідження соціолекту української інтелігенції. Прозвучали й доповіді, присвячені соціальним аспектам ЗМІ: І. Я. Стецюк (Тернопіль) «Мовна діяльність тележурналістів у прямому ефірі» та Н. С. Трач (Київ) «Сучасна українська преса як джерело поповнення жаргонної лексики».

На семінарі працювала і третя секція, студентська, її учасники (27 студентів четвертого та п'ятого курсів філологічного факультету), прослухавши курси із соціолінгвістики, обговорювали питання про міжнародне та українське мовне законодавство, мовлення соціогрупи «школяр», мову міста.

На заключному засіданні учасники семінару відзначили актуальність щорічних соціолінгвістичних зустрічей.

Усі доповіді учасників семінару публікуватимуться в першому номері нового видання Львівського національного університету ім. Івана Франка — у збірнику «Соціолінгвістика».

Засідання VIII Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару планується на травень 2011р.

Л. ГОНТАРУК
(Львів)